

Strona tytułowa 2

Strona redakcyjna 4

Autorzy 5

Spis treści 6

Przedmowa 13

Część I. PRZEDMIOT I METODA EKONOMII 15

Rozdział I. PRZEDMIOT EKONOMII. O ekonomicznym spojrzeniu na uczestnictwo
w turystyce i rekreacji 16

1.1. Potrzeby 17

1.2. Środki zaspokajania potrzeb 17

1.3. Potrzeby turystyczne i rekreacyjne oraz środki ich zaspokajania 18

1.4. Nieograniczoność potrzeb a ograniczoność środków ich zaspokajania 19

1.5. Ekonomia jako nauka społeczna 20

1.6. Turystyka i rekreacja jako przedmiot zainteresowania ekonomistów 20

1.7. Wybór między czasem wolnym a czasem pracy 21

1.8. Wybór sposobu wykorzystania zasobów naturalnych i antropogenicznych 21

1.9. Ekonomia a polityka gospodarcza 22

1.10. Mikroekonomia i makroekonomia 22

Dodatek: Jakie są ekonomiczne warunki i czynniki rozwoju turystyki i rekreacji we
współczesnym świecie? 22

Podsumowanie 24

Pytania sprawdzające 25

Rozdział II. METODA EKONOMII I PODSTAWOWE NARZĘDZIA ANALIZY

EKONOMICZNEJ. O sposobach analizowania zjawisk ekonomicznych związanych z turystyką i rekreacją 26

2.1. Nauka ekonomii 27

2.2. Miejsce ekonomii w systemie nauk 27

2.3. Modele ekonomiczne 28

2.4. Dane ekonomiczne, mierniki i wskaźniki wielkości ekonomicznych 29

2.5. Prezentacja struktury i dynamiki zjawisk ekonomicznych 30

2.6. Wskaźniki dynamiki wielkości ekonomicznych 32

2.7. Prezentacja zależności między zmiennymi ekonomicznymi 32

2.8. Źródła danych ekonomicznych 34

2.9. Źródła danych ekonomicznych dotyczących turystyki i rekreacji 35

2.10. Założenie ceteris paribus w badaniach ekonomicznych 35

Dodatek: Jak obliczać i interpretować wskaźniki dynamiki wielkości ekonomicznych? 36

Podsumowanie 37

Pytania sprawdzające 38

Część II. RYNEK - MODEL PODSTAWOWY 39

Rozdział III. RYNEK I MECHANIZM RYNKOWY. O uczestnikach i przedmiocie wymiany na rynku turystycznym i rekreacyjnym 40

- 3.1. Społeczne sposoby alokacji ograniczonych zasobów 41
- 3.2. Rynek jako mechanizm cenowej alokacji ograniczonych zasobów 41
- 3.3. Elementy rynku 42
 - 3.3.1. Popyt 42
 - 3.3.2. Podaż 42
 - 3.3.3. Cena 43
- 3.4. Przedmiot i uczestnicy wymiany rynkowej 44
- 3.5. Dobra i usługi turystyczne i rekreacyjne jako przedmiot wymiany rynkowej 44
 - 3.5.1. Uwagi wstępne 44
 - 3.5.2. Dobra i usługi turystyczne będące przedmiotem wymiany rynkowej 45
 - 3.5.3. Dobra i usługi rekreacyjne będące przedmiotem wymiany rynkowej 45
 - 3.5.4. Przestrzenny wymiar rynku 45
- 3.6. Uczestnicy rynków dóbr i usług turystycznych i rekreacyjnych 45
- 3.7. Pozacenowe czynniki zmian popytu i podaży 46
 - 3.7.1. Pozacenowe czynniki zmian popytu 46
 - 3.7.2. Pozacenowe czynniki zmian podaży 47
- 3.8. Mechanizm rynkowy i równowaga rynku 48
- 3.9. Ceny urzędowe - pozarynkowe sposoby wyznaczania cen 51
 - 3.9.1. Cena maksymalna 52
 - 3.9.2. Cena minimalna 52

Dodatek: Jak dokonuje się pomiaru popytu i podaży na rynkach dóbr i usług turystycznych i rekreacyjnych? 53

Podsumowanie 54

Pytania sprawdzające 54

Rozdział IV. WRAŻLIWOŚĆ POPYTU I PODAŻY NA ZMIANĘ CENY I WPLYW CZYNNIKÓW POZARYNKOWYCH. O elastyczności popytu i podaży usług turystycznych i rekreacyjnych 55

4.1. Ogólna interpretacja wskaźnika elastyczności 56

4.2. Prosta elastyczność cenowa popytu 56

4.2.1. Wyznaczanie wartości wskaźnika prostej elastyczności cenowej popytu 56

4.2.2. Rodzaje popytu o różnej prostej elastyczności cenowej 57

4.2.3. Wartości empiryczne prostej elastyczności cenowej popytu 58

4.2.4. Czynniki prostej elastyczności cenowej popytu 58

4.2.5. Wykorzystanie prostej elastyczności cenowej popytu 59

4.3. Mieszana elastyczność cenowa popytu 59

4.4. Elastyczność dochodowa popytu 60

4.4.1. Wyznaczanie wartości wskaźnika elastyczności dochodowej popytu 60

4.4.2. Rodzaje produktów o różnej elastyczności dochodowej popytu 60

4.4.3. Wartości empiryczne i wykorzystanie elastyczności dochodowej popytu 61

4.5. Elastyczność popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne 61

4.5.1. Znaczenie cen i dochodu jako czynników elastyczności popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne 61

4.5.2. Elastyczność dochodowa popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne 62

4.5.3. Prosta elastyczność cenowa popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne 63

4.5.4. Mieszana elastyczność cenowa popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne 63

4.6. Elastyczność cenowa podaży 64

4.6.1. Wyznaczanie wartości i interpretacja wskaźnika elastyczności cenowej podaży 64

4.6.2. Czynniki i wykorzystanie elastyczności cenowej podaży 64

4.7. Elastyczność podaży usług turystycznych i rekreacyjnych 64

Dodatek: Jakie wartości empiryczne przyjmują wskaźniki elastyczności popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne? 65

A. Wartości empiryczne elastyczności dochodowej popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne 65

B. Wartości empiryczne prostej elastyczności cenowej popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne 66

Podsumowanie 66

Pytania sprawdzające 67

Część III. KONSUMENT I PRZEDSIĘBIORSTWO NA RYNKU 68

Rozdział V. KONSUMENT I JEGO ZACHOWANIA RYNKOWE. O przesłankach

konsumenckich decyzji wyboru dóbr i usług na rynku turystycznym

i rekreacyjnym 69

5.1. Konsument i jego rola w procesach gospodarczych 70

5.2. Maksymalizacja użyteczności dóbr i usług jako cel wyborów rynkowych

konsumenta 70

5.3. Ograniczenie budżetowe konsumenta - konstrukcja i interpretacja zmian 71

5.3.1. Istota ograniczenia budżetowego konsumenta 71

5.3.2. Linia budżetowa 72

5.3.3. Wpływ zmian dochodu nominalnego i cen dóbr

na położenie linii budżetowej 72

5.4. Opis preferencji konsumenta przez krzywe obojętności 74

5.5. Stan równowagi konsumenta i jego zmiany 77

5.5.1. Stan równowagi konsumenta 77

5.5.2. Zmiany stanu równowagi konsumenta 79

5.6. Efekt substytucyjny i efekt dochodowy zmian cen dóbr i usług 80

5.7. Preferencje konsumentów usług turystycznych i rekreacyjnych oraz ich

uwarunkowania 81

5.8. Ekonomiczne i pozaekonomiczne uwarunkowania konsumpcji usług

turystycznych i rekreacyjnych 82

Dodatek: Czy preferencje nabywców produktów turystycznych i rekreacyjnych się zmieniają? 84

Podsumowanie 84

Pytania sprawdzające 85

Rozdział VI. PRZEDSIĘBIORSTWO - CELE I FORMY

ORGANIZACYJNE. O przedsiębiorstwach zaspokajających potrzeby turystyczne i rekreacyjne oraz ich formach organizacyjnych 86

6.1. Przedsiębiorca i właściciel kapitału oraz ich role w gospodarce 87

6.2. Przedsiębiorstwo i jego formy instytucjonalne 87

6.2.1. Istota przedsiębiorstwa 87

6.2.2. Klasyfikacja przedsiębiorstw według własności 87

6.2.3. Klasyfikacja przedsiębiorstw według formy prawnej 88

6.2.4. Klasyfikacja przedsiębiorstw według wielkości 89

6.2.5. Klasyfikacja przedsiębiorstw według przedmiotu działalności 89

6.3. Formy instytucjonalne przedsiębiorstw turystycznych i rekreacyjnych 89

6.3.1. Specyfika przedsiębiorstw turystycznych i rekreacyjnych 89

6.3.2. Klasyfikacja przedsiębiorstw turystycznych według własności, formy prawnej i wielkości 89

6.3.3. Klasyfikacja przedsiębiorstw turystycznych według przedmiotu działalności 90

6.3.4. Klasyfikacja przedsiębiorstw rekreacyjnych według własności, formy prawnej i wielkości 92

6.3.5. Klasyfikacja przedsiębiorstw rekreacyjnych według przedmiotu działalności 93

6.4. Maksymalizacja zysku jako cel działania przedsiębiorstwa 94

6.5. Dwa spojrzenia na kategorię zysku: zysk księgowy i zysk ekonomiczny 94

Dodatek: Jaki jest poziom zysków przedsiębiorstw działających w sektorze usług turystycznych i rekreacyjnych (w świetle sprawozdań spółek giełdowych)? 95

Podsumowanie 95

Pytania sprawdzające 96

Rozdział VII. PRODUKCJA, KOSZTY I ZYSK PRZEDSIĘBIORSTWA. O działalności gospodarczej jako źródle przychodów, kosztów i zysku przedsiębiorstw turystycznych i rekreacyjnych 97

7.1. Produkcja dóbr materialnych i usług jako przedmiot działalności gospodarczej 98

7.2. Funkcja produkcji i całkowity koszt produkcji 98

7.2.1. Funkcja produkcji 98

7.2.2. Całkowity koszt produkcji 100

7.3. Miary kosztów i ich wykorzystanie 101

7.3.1. Koszty stałe i koszty zmienne 101

7.3.2. Przeciętny koszt całkowity i koszt krańcowy 102

7.4. Koszty w krótkim i długim okresie - efekty skali produkcji 104

7.4.1. Okres krótki versus okres długi 104

7.4.2. Korzyści i niekorzyści skali produkcji 105

7.5. Struktura kosztów w przedsiębiorstwach produkcyjnych i usługowych 105

7.6. Przychód krańcowy i decyzje maksymalizujące zysk 106

7.6.1. Zysk względem wielkości produkcji 106

7.6.2. Wyznaczanie wielkości produkcji maksymalizującej zysk 107

7.7. Maksymalizacja zysku w przedsiębiorstwach produkcyjnych

i usługowych[136] 109

Dodatek: Jaki jest poziom i jaka jest struktura przychodów i kosztów

w przedsiębiorstwach świadczących usługi turystyczne i rekreacyjne (w świetle sprawozdań spółek giełdowych)? 110

Podsumowanie 111

Pytania sprawdzające 111

Część IV. RYNKI PRODUKTÓW I CZYNNIKÓW PRODUKCJI. RYNEK PIENIĄDZA 112

Rozdział VIII. FORMY RYNKU I ICH CHARAKTERYSTYKA. O konkurowaniu i warunkach realizacji zysku przez sprzedających dobra i usługi na rynku turystycznym i rekreacyjnym 113

8.1. Ogólna charakterystyka modeli struktur rynku 114

8.2. Model konkurencji doskonałej 114

8.2.1. Charakterystyka modelu 114

- 8.2.2. Kształtowanie się przychodów przedsiębiorstwa 115
- 8.2.3. Maksymalizacja zysku przedsiębiorstwa 116
- 8.2.4. Przedsiębiorstwo w krótkim i długim okresie 117
- 8.3. Model monopolu 117
 - 8.3.1. Charakterystyka modelu 117
 - 8.3.2. Kształtowanie się przychodów przedsiębiorstwa 118
 - 8.3.3. Maksymalizacja zysku przedsiębiorstwa 119
 - 8.3.4. Dyskryminacja cenowa 120
 - 8.3.5. Społeczne skutki istnienia monopolu i polityka antymonopolowa państw 120
- 8.4. Model konkurencji monopolistycznej 121
 - 8.4.1. Charakterystyka modelu 121
 - 8.4.2. Kształtowanie się przychodów i maksymalizacja zysku przedsiębiorstwa 121
 - 8.4.3. Przedsiębiorstwo oraz gałąź w krótkim i długim okresie 121
 - 8.4.4. Różnicowanie produktów i działania promocyjne przedsiębiorstw 122
- 8.5. Model oligopolu 122
 - 8.5.1. Charakterystyka modelu 122
 - 8.5.2. Skłonność i przeciwwskazania do zмовы 123
 - 8.5.3. Zachowania przedsiębiorstw w warunkach oligopolu 123
 - 8.5.4. Pozostałe cechy oligopolu 123
- 8.6. Czynniki warunkujące strukturę rynku usług turystycznych i rekreacyjnych 123

Dodatek: Jakie są podmiotowe struktury subrynków turystycznych i rekreacyjnych? 124

A. Rynek przewozów pasażerskich 124

B. Rynek przewozów pasażerskich kolejowych 124

C. Rynek przewozów pasażerskich lotniczych 125

D. Rynek usług hotelarskich 126

E. Rynek usług organizacji imprez turystycznych 126

Podsumowanie 127

Pytania sprawdzające 127

Rozdział IX. RYNKI CZYNNIKÓW PRODUKCJI. O roli i udziale czynników produkcji w tworzeniu produktów turystycznych i rekreacyjnych 129

9.1. Praca, kapitał, ziemia i technologia jako przedmiot wymiany 130

9.2. Rynek pracy 130

9.2.1. Popyt na pracę 131

9.2.2. Podaż pracy 132

9.2.3. Równowaga rynku pracy 134

9.3. Rynek kapitału 135

9.4. Rynek ziemi 136

9.5. Znaczenie pracy, kapitału i ziemi w procesie świadczenia usług turystycznych i rekreacyjnych 137

9.6. Rynek technologii 138

9.7. Znaczenie technologii w rozwoju turystyki i rekreacji 139

Dodatek: Jaki jest poziom płacy na krajowym rynku turystycznym? 140

Podsumowanie 141

Pytania sprawdzające 142

Rozdział X. RYNEK PIENIĄDZA. O roli pieniądza w kształtowaniu podaży i popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne 143

10.1. Pieniądz i jego funkcje 144

10.1.1. Istota i właściwości pieniądza 144

10.1.2. Funkcje pieniądza 144

10.2. Etapy ewolucji (formy) pieniądza 145

10.2.1. Pieniądz w obrocie gotówkowym 145

10.2.2. Pieniądz w obrocie bezgotówkowym 145

10.3. Składowe i wymiary podaży pieniądza 146

10.3.1. Podaż pieniądza i jej podstawowe składowe 146

10.3.2. Agregaty pieniężne 146

10.4. Kreacja pieniądza i jej kontrola 147

10.4.1. Kreacja pieniądza przez bank centralny i banki komercyjne 147

10.4.2. Czynniki wpływające na wielkość podaży pieniądza 148

10.5. Popyt na pieniądz - motywy i determinanty 149

10.6. Rola stopy procentowej w równoważeniu rynku pieniądza 150

10.6.1. Stopa procentowa 150

10.6.2. Procesy dostosowawcze na rynku pieniądza 150

10.6.3. Stopa procentowa jako instrument polityki pieniężnej 152

10.7. Rola banków i instytucji finansowych w korzystaniu z usług turystycznych 153

Dodatek: Czy wysokość stopy procentowej może wpływać na rynek usług
turystycznych? 154

Podsumowanie 155

Pytania sprawdzające 155

Część V. BRANŻOWY I REGIONALNY WYMIAR GOSPODAROWANIA 157

Rozdział XI. PROCESY GOSPODARCZE NA POZIOMIE BRANŻY

I REGIONU. O branżowym i regionalnym wymiarze turystyki i rekreacji
jako działalności gospodarczej 158

11.1. Mezoekonomia i przedmiot jej analiz 159

11.2. Branża turystyczna i rekreacyjna - delimitacja i cechy 159

11.2.1. Istota i wymiary delimitacji branż 159

11.2.2. Delimitacja branży turystycznej i rekreacyjnej 160

11.2.3. Cechy branży turystycznej i rekreacyjnej 160

11.3. Region turystyczny i jego delimitacja 160

11.4. Procesy konkurencyjne i kooperacyjne w branży i w regionie 162

11.4.1. Konkurencja 162

11.4.2. Kooperacja 162

11.4.3. Koopetycja 162

11.5. Uwarunkowania kooperacji i konkurencji w branży i regionie 163

11.5.1. Uwarunkowania konkurencji 163

11.5.2. Uwarunkowania kooperacji 164

11.5.3. Egzo- i endogeniczne uwarunkowania kooperacji

w świetle badań empirycznych 166

11.6. Formy współpracy w branży i regionie 166

Dodatek: Jak współpracują ze sobą podmioty w regionie turystycznym? 169

Podsumowanie 169

Pytania sprawdzające 170

Część VI. ROLA PAŃSTWA W PROCESIE GOSPODAROWANIA - ŚRODKI ODDZIAŁYWANIA
I ICH SKUTECZNOŚĆ 171

Rozdział XII. GOSPODARKA JAKO CAŁOŚĆ ZORGANIZOWANA. O miejscu turystyki
i rekreacji w gospodarce 172

12.1. Gospodarka i jej główne składowe 173

12.1.1. Istota gospodarki 173

12.1.2. Sfera realna gospodarki 173

12.1.3. Sfera regulacji gospodarki 174

12.2. Typy gospodarek ze względu na własność zasobów i mechanizmy
regulacyjne 174

12.2.1. Kryteria różnicujące gospodarki 174

12.2.2. Gospodarka rynkowa 174

12.2.3. Gospodarka planowa 174

12.2.4. Gospodarka mieszana 175

12.3. Ruch okrężny jako obraz funkcjonowania gospodarki (model gospodarki prostej) 175

12.4. Sektor turystyki i rekreacji jako element gospodarki 176

12.4.1. Turystyka i rekreacja jako sektor gospodarki 176

12.4.2. Sektor turystyki i rekreacji w Polskiej Klasyfikacji Działalności 177

12.4.3. Gospodarka turystyczna i rekreacyjna 178

12.5. Rola oszczędności i inwestycji w odtwarzaniu procesów gospodarczych 178

12.6. Inwestycje przedsiębiorstw turystycznych i rekreacyjnych oraz źródła ich finansowania 179

12.6.1. Wielkość, struktura i dynamika inwestycji turystycznych i rekreacyjnych 179

12.6.2. Rodzaje inwestycji turystycznych i rekreacyjnych 180

12.6.3. Źródła finansowania inwestycji turystycznych i rekreacyjnych 180

12.7. Ruch okrężny z udziałem instytucji państwa (model gospodarki zamkniętej) 180

12.8. Ruch okrężny z udziałem podmiotów zagranicznych (model gospodarki otwartej) 181

Dodatek: Jakie znaczenie w Polskiej Klasyfikacji Działalności ma opis sektora turystyki i rekreacji? 182

Podsumowanie 183

Pytania sprawdzające 183

Rozdział XIII. ROLA PAŃSTWA W GOSPODARCE. O wpływie decyzji państwa

na funkcjonowanie i rozwój sektora turystyki i rekreacji 185

13.1. Pojęcie państwa 186

13.2. Funkcje państwa i ich wpływ na gospodarkę 186

13.2.1. Rola państwa w kształtowaniu sfery realnej i regulacyjnej gospodarki 186

13.2.2. Funkcja tworzenia porządku prawnego i instytucjonalnego 187

13.2.3. Funkcja alokacyjna 187

13.2.4. Funkcja stabilizacyjna 187

13.2.5. Funkcja redystrybucyjna 187

13.2.6. Negatywne oddziaływanie państwa 187

13.3. Zawodność rynku 188

13.3.1. Obszary zawodności rynku 188

13.3.2. Zawodność konkurencji 188

13.3.3. Niekompletność i brak rynków niektórych produktów 188

13.4. Asymetria informacji 188

13.5. Dobra publiczne i ich dystrybucja 189

13.6. Efekty zewnętrzne w działalności gospodarczej i ich skutki ekonomiczne 190

13.7. Rola państwa w ochronie zasobów środowiska przyrodniczego i dóbr

kultury 191

13.8. Znaczenie inwestycji infrastrukturalnych państwa dla rozwoju turystyki i rekreacji 191

Dodatek: Czy promocja turystyczna wywołuje efekty zewnętrzne[369] ? 192

Podsumowanie 193

Pytania sprawdzające 193

Rozdział XIV. DOCHODY I WYDATKI PAŃSTWA. O dochodach i wydatkach państwa związanych z rozwojem turystyki i rekreacji 195

14.1. Źródła i rodzaje dochodów państwa 196

14.1.1. Istota i źródła dochodów państwa 196

14.1.2. Rodzaje dochodów budżetowych 196

14.2. Podatki jako podstawowe źródło dochodów państwa 198

14.2.1. Podatek i jego elementy 198

14.2.2. Rodzaje podatków 198

14.2.3. Stopa podatkowa a wpływy z podatków 199

14.3. Polskie rozwiązania podatkowe stosowane wobec świadczących usługi turystyczne i rekreacyjne 200

14.3.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych 200

14.3.2. Podatek dochodowy od osób prawnych 201

14.3.3. Podatek od towarów i usług 201

14.3.4. Podatek od nieruchomości 202

14.3.5. Opłata miejscowa 202

14.4. Istota i klasyfikacje wydatków publicznych 202

14.4.1. Pojęcie wydatków publicznych 202

14.4.2. Podział wydatków publicznych 203

14.4.3. Wzrost wydatków publicznych a opór wobec podatków 203

14.5. Wydatki państwa związane z turystyką i rekreacją 204

14.6. Budżet państwa 204

14.6.1. Istota budżetu państwa 205

14.6.2. Saldo budżetu państwa 205

14.6.3. Funkcje i zasady budżetowe 206

14.7. Deficyt budżetowy i źródła jego finansowania 207

14.7.1. Przyczyny i skutki istnienia deficytu budżetowego 207

14.7.2. Źródła finansowania deficytu budżetowego 207

14.8. Instrumenty zaciągania długu publicznego i sposoby zarządzania nim 208

Dodatek: Jaką rolę w finansowaniu turystyki i rekreacji pełnią fundusze celowe? 209

Podsumowanie 211

Pytania sprawdzające 211

Rozdział XV. DOCHÓD NARODOWY I JEGO POMIAR. O źródłach dochodów

i wydatkach społeczeństwa na turystykę i rekreację 212

15.1. Produkt krajowy brutto jako miara produkcji wytworzonej w gospodarce krajowej 213

15.1.1. Istota produktu krajowego brutto 213

15.1.2. Metody szacowania PKB 213

15.1.3. Funkcje PKB 214

15.2. Wielkość i struktura wydatków konsumpcyjnych na dobra i usługi turystyczne i rekreacyjne 214

15.3. Produkt narodowy brutto jako miara wielkości dochodów obywateli danego kraju 216

15.4. Dochód narodowy jako wielkość dochodu wytworzonego i podzielonego 216

15.5. Udział turystyki i rekreacji w tworzeniu i podziale dochodu narodowego 216

15.6. PKB per capita jako miara dobrobytu 218

15.7. Alternatywne miary dobrobytu (w kontekście wartości czasu wolnego i wartości środowiska) 219

15.8. Zmiana realnego PKB jako miara wzrostu gospodarczego 220

Dodatek: Czy PKB można szacować dla regionów? 221

Podsumowanie 221

Pytania sprawdzające 222

Część VII. ZMIANY OGÓLNEGO POZIOMU CEN I ZATRUDNIENIA W GOSPODARCE 223

Rozdział XVI. INFLACJA I JEJ ZNACZENIE GOSPODARCZE. O wpływie zmian poziomu cen w gospodarce na sytuację uczestników rynku turystycznego i rekreacyjnego 224

16.1. Poziom cen w gospodarce 225

16.2. Wskaźniki cen 225

16.2.1. Podstawowe wskaźniki cen	225
16.2.2. Stopa inflacji bazowej i jej miary	226
16.2.3. Wskaźniki zmiany cen w wybranych sektorach gospodarki	226
16.2.4. Parytet siły nabywczej	227
16.3. Zmiany poziomu cen usług turystycznych i rekreacyjnych	227
16.4. Inflacja i jej przyczyny	228
16.4.1. Istota i rodzaje inflacji	228
16.4.2. Przyczyny inflacji	228
16.5. Koszty inflacji	229
16.5.1. Charakter inflacji a jej negatywne skutki	229
16.5.2. Negatywne skutki inflacji niezrównoważonej i nieantycypowanej	229
16.6. Korzyści z inflacji	230
16.7. Możliwości przeciwdziałania inflacji	231
16.8. Czynniki kształtujące poziom cen usług turystycznych i rekreacyjnych	231
16.8.1. Czynniki mikroekonomiczne	231
16.8.2. Czynniki makroekonomiczne	232
16.9. Zmiany cen a poziom kosztów utrzymania - podsumowanie	232
Dodatek: Jaka jest struktura koszyka inflacyjnego w Polsce?	232
Podsumowanie	233
Pytania sprawdzające	234

Rozdział XVII. POZIOM ZATRUDNIENIA W GOSPODARCE I CZYNNIKI

JEGO ZMIAN. O sytuacji sektora usług turystycznych i rekreacyjnych w warunkach zmian na rynku pracy 235

17.1. Zasób pracy i współczynnik aktywności zawodowej 236

17.1.1. Rynek pracy a zasób siły roboczej 236

17.1.2. Pomiar aktywności zawodowej, zatrudnienia, bezrobocia 236

17.1.3. Źródła danych o rynku pracy i bezrobociu 237

17.2. Poziom i struktura zatrudnienia w sektorze usług turystycznych i rekreacyjnych 237

17.3. Istota i rodzaje bezrobocia 238

17.3.1. Istota i pomiar bezrobocia 238

17.3.2. Rodzaje bezrobocia 239

17.4. Przyczyny bezrobocia w świetle funkcjonowania rynku pracy 239

17.4.1. Bezrobocie w warunkach równowagi i nierównowagi rynku pracy 239

17.4.2. Pozostałe przyczyny bezrobocia 240

17.5. Korzyści i koszty bezrobocia 241

17.6. Administracyjne metody wpływu na poziom bezrobocia 241

17.7. Związki zawodowe wobec zmian na rynku pracy 242

17.8. Konsekwencje regulacji zawodów dla funkcjonowania rynku usług turystycznych i rekreacyjnych 243

Dodatek: Jaki jest wpływ rynku pracy na stan zatrudnienia w sektorze usług turystycznych i rekreacyjnych? 243

Podsumowanie 243

Pytania sprawdzające 244

Część VIII. INSTYTUCJE FINANSOWE W GOSPODARCE 245

Rozdział XVIII. ROLA SYSTEMU FINANSOWEGO W UZGADNIANIU OSZCZĘDNOŚCI

I INWESTYCJI. O instytucjach finansowych i ich wpływie na funkcjonowanie sektora usług turystycznych i rekreacyjnych 246

18.1. System finansowy i jego instytucje 247

18.1.1. Istota i funkcje systemu finansowego 247

18.1.2. Rynki finansowe 247

18.1.3. Instytucje pośrednictwa finansowego 248

18.1.4. Instytucje nadzoru finansowego 248

18.1.5. System finansów publicznych 248

18.1.6. Rynek ubezpieczeń 249

18.2. Rynki finansowe 249

18.2.1. Rynek obligacji 249

18.2.2. Rynek akcji 249

18.3. Ubezpieczenia i instytucje ubezpieczeniowe oraz ich rola w podejmowaniu decyzji gospodarczych 249

18.3.1. Ryzyko jako przedmiot ubezpieczenia 249

18.3.2. Ubezpieczenia: klasyfikacja, funkcje, zasady	250
18.3.3. Podstawowe instytucje rynku ubezpieczeń	250
18.3.4. Rola ubezpieczeń w podejmowaniu decyzji gospodarczych	250
18.4. Ubezpieczenia od ryzyka uczestników rynku usług turystycznych i rekreacyjnych	251
18.4.1. Ryzyko na rynku turystycznym i rekreacyjnym	251
18.4.2. Ochrona ubezpieczeniowa organizatorów turystyki i pośredników turystycznych	251
18.4.3. Ubezpieczenia turystyczne i rekreacyjne	251
18.5. Instytucje pośrednictwa finansowego	252
18.5.1. Banki komercyjne	252
18.5.2. Fundusze inwestycyjne	253
18.5.3. Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	253
18.6. Rodzaje kredytów	253
18.6.1. Kredyty dla podmiotów gospodarczych	253
18.6.2. Kredyty dla osób fizycznych	253
18.7. Funkcjonowanie rynku funduszy pożyczkowych	253
Dodatek: Jakie są źródła finansowania podróży turystycznych?	254
Podsumowanie	255
Pytania sprawdzające	255
Część IX. GOSPODARKA W DŁUGIM I KRÓTKIM OKRESIE	256

Rozdział XIX. PRODUKCJA I DŁUGOOKRESOWY WZROST GOSPODARCZY. O poziomie życia gospodarstw domowych oraz ekonomicznych czynnikach sprzyjających uczestnictwu społeczeństwa w turystyce i rekreacji 257

19.1. Długookresowy wzrost gospodarczy 258

19.2. Produkcyjność i jej wpływ na poziom życia społeczeństwa 259

19.3. Czynniki decydujące o produkcyjności 260

19.3.1. Zasoby naturalne 260

19.3.2. Kapitał rzeczowy 260

19.3.3. Kapitał ludzki 260

19.3.4. Wiedza technologiczna 260

19.4. Warunki i czynniki wzrostu gospodarki turystycznej i rekreacyjnej 261

19.5. Koszty wzrostu gospodarczego 263

19.6. Instrumenty polityki gospodarczej państwa w zakresie wspierania wzrostu gospodarczego 264

Dodatek: Jak wdrażanie idei zrównoważonego wzrostu gospodarczego wpływa na rozwój destynacji turystycznych? 265

Podsumowanie 266

Pytania sprawdzające 266

Rozdział XX. FUNKCJONOWANIE GOSPODARKI W KRÓTKIM OKRESIE. O zmienności koniunktury gospodarczej i jej wpływie na zaspokajanie potrzeb turystycznych i rekreacyjnych społeczeństwa 268

- 20.1. Krótkookresowe wahania aktywności gospodarczej 269
- 20.2. Istota modelu zagregowanego popytu i zagregowanej podaży 271
- 20.3. Popyt zagregowany (AD) 271
- 20.4. Podaż zagregowana (AS) 272
 - 20.4.1. Podaż zagregowana w krótkim i długim okresie 272
 - 20.4.2. Czynniki zmian długo- i krótkookresowej podaży zagregowanej 274
- 20.5. Równowaga krótko- i długookresowa 275
- 20.6. Wahania aktywności gospodarczej pod wpływem zmian AD i AS 276
 - 20.6.1. Pozytywne oraz negatywne szoki popytowe i podażowe 276
 - 20.6.2. Wahania aktywności gospodarczej na skutek negatywnego szoku popytowego 276
 - 20.6.3. Wahania aktywności gospodarczej na skutek negatywnego szoku podażowego 277
- 20.7. Koniunktura gospodarcza a uczestnictwo gospodarstw domowych w turystyce i rekreacji 277
 - 20.7.1. Identyfikacja wahań gospodarczych w skali gospodarki krajowej 277
 - 20.7.2. Uczestnictwo w turystyce i rekreacji w obliczu recesji w gospodarce krajowej 278
- 20.8. Efekty mnożnikowe 279
- 20.9. Instrumenty polityki gospodarczej państwa w zakresie stabilizowania gospodarki 281

Dodatek: Czy w gospodarce turystycznej występują efekty mnożnikowe? 282

Podsumowanie 282

Pytania sprawdzające 283

Część X. GOSPODARKA OTWARTA - PODSTAWOWE POJĘCIA I ZALEŻNOŚCI 284

Rozdział XXI. GOSPODARKA OTWARTA I KORZYŚCI WYMIANY Z ZAGRANICĄ.

O rozwoju turystyki i rekreacji w warunkach rosnącej otwartości gospodarki krajowej 285

21.1. Międzynarodowe przepływy dóbr, usług i kapitału 286

21.2. Efekty uczestnictwa społeczeństw w międzynarodowym rynku turystycznym i rekreacyjnym 288

21.3. Przyczyny handlu zagranicznego 289

21.4. Korzyści z handlu zagranicznego 289

21.5. Wpływ eksportu netto na stan gospodarki krajowej 290

21.6. Udział usług w obrotach handlu międzynarodowego 291

21.7. Znaczenie eksportu i importu usług turystycznych i rekreacyjnych dla międzynarodowej wymiany handlowej i gospodarki krajowej 291

21.8. Polityka handlowa 293

21.8.1. Ograniczanie importu 293

21.8.2. Wspieranie eksportu 294

21.8.3. Rola Światowej Organizacji Handlu 294

Dodatek: Jak jest znaczenie gospodarcze bilansu turystycznego? 294

Podsumowanie 295

Pytania sprawdzające 296

Rozdział XXII. WPLYW WARUNKÓW I CZYNNIKÓW WYMIANY Z ZAGRANICĄ

NA GOSPODARKĘ KRAJOWĄ. O turystyce i rekreacji w aspekcie kształtowania się cen w transakcjach międzynarodowych 297

22.1. Rynek walutowy - struktura i mechanizm równowagi 298

22.2. Systemy kursu walutowego 299

22.2.1. Rozwój systemów kursu walutowego 299

22.2.2. Współczesne systemy kursu walutowego 300

22.2.3. Zalety i wady sztywnych oraz płynnych kursów walutowych 301

22.3. Rola kursu walutowego w kształtowaniu się warunków wymiany na rynku usług turystycznych 302

22.3.1. Wpływ kursu walutowego na międzynarodową działalność gospodarczą 302

22.3.2. Wpływ kursu walutowego na konkurencyjność cenową usług turystycznych 302

22.4. Bilans płatniczy państwa i jego składniki 303

22.5. Równowaga bilansu płatniczego 305

22.5.1. Przywracanie równowagi bilansu płatniczego w systemie kursu sztywnego 305

22.5.2. Przywracanie równowagi bilansu płatniczego w systemie kursu płynnego 306

22.6. Wpływ wymiany usług turystycznych na bilans płatniczy państwa 306

Dodatek: Jaki jest wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rozwój krajowej gospodarki turystycznej i rekreacyjnej? 308

Podsumowanie 309

Pytania sprawdzające 309

Część XI. W STRONĘ GOSPODARKI GLOBALNEJ 311

Rozdział XXIII. EUROPEJSKA UNIA GOSPODARCZA I WALUTOWA A RYNEK

GLOBALNY. O funkcjonowaniu i rozwoju sektora turystyki i rekreacji w warunkach globalizacji gospodarki 312

23.1. Płaszczyzny i formy integracji międzynarodowej 313

23.1.1. Ekonomiczny i polityczny wymiar integracji międzynarodowej 313

23.1.2. Integracja gospodarcza i jej formy 313

23.1.3. Teorie integracji gospodarczej w kontekście współpracy międzynarodowej w sferze turystyki i rekreacji 314

23.2. Integracja europejska oraz zasady funkcjonowania Unii Europejskiej 314

23.2.1. Geneza i rozwój integracji europejskiej 314

23.2.2. Powstanie i rozwój Unii Europejskiej 315

23.2.3. Najważniejsze instytucje Unii Europejskiej 315

23.3. Polityka gospodarcza Unii Europejskiej 316

23.3.1. Założenia polityki gospodarczej oraz budżet Unii Europejskiej 316

23.3.2. Koordynacja polityki gospodarczej Unii Europejskiej 316

23.3.3. Unia gospodarcza i walutowa jako rezultat integracji europejskiej - próba oceny z perspektywy jej znaczenia dla rozwoju turystyki 317

23.4. Polityka Unii Europejskiej w sferze turystyki i rekreacji 317

23.4.1. Turystyka i rekreacja jako przedmiot zainteresowania UE 317

23.4.2. Ekonomiczny wymiar turystyki i rekreacji w Unii Europejskiej 318

23.4.3. Podstawowe cele oraz podmioty realizujące politykę turystyczną w Unii Europejskiej 318

23.5. Gospodarka globalna i perspektywy jej rozwoju 319

23.5.1. Globalizacja jako megatrend gospodarczy 319

23.5.2. Gospodarka globalna i jej dominujące pola wzrostu 320

23.5.3. Globalizacja gospodarki a inne megatrendy rozwojowe 320

23.6. Podmioty gospodarki globalnej oraz liderzy światowego rynku usług turystycznych i rekreacyjnych 320

23.6.1. Korporacje transnarodowe oraz ich znaczenie w gospodarce globalnej 320

23.6.2. Korporacje transnarodowe na rynku turystycznym i rekreacyjnym 321

23.7. Rola i znaczenie organizacji międzynarodowych w rozwoju turystyki i rekreacji 322

Dodatek: Jakie jest znaczenie współpracy transgranicznej i euroregionów dla rozwoju turystyki? 323

Podsumowanie 325

Pytania sprawdzające 325

Spis rysunków 327

Spis tabel 329

Bibliografia 331

Przypisy 341